

## **Ruotsinsuomalaisten opiskelijoiden kirjallisen tuotoksen morfosyntaksin ja sanaston virheanalyysia**

Riitta-Liisa Valijärvi, Uppsala universitet ja University College London

**Abstrakti:** This study focuses on morphosyntax and vocabulary in the written production of heritage Finns living in Sweden after one term of Finnish language studies at university level. The data was collected from 2011 to 2014 on a course at Uppsala University aimed at improving language proficiency through reading and writing. The approach in the study is qualitative, and the method is error analysis. Texts from average heritage speakers of Finnish were chosen as the corpus, in which errors were identified and grouped. The errors can be explained with 1) influence from colloquial language, the main source of input for heritage speakers, 2) negative transfer from Swedish, 3) falling back on the use of a default form, and 4) analogical levelling. The results correlate with previous studies on heritage Finnish spoken in Sweden, although the effect of grammar revision and reading may be evident in the relatively low number of errors in main clause constituents and vocabulary. The results can be used to design specific exercises for the target group and improve L2 teaching of Finnish at university level.

**Avainsanat:** ruotsinsuomi, siirtovaikutus, oletusmuoto, tunnusmerkillisyys, oppijan suomi, K2

**Key words:** Sweden Finnish, transfer, default form, markedness, learner Finnish, L2

### **1. Johdanto**

Tutkimukseni tarkoitus on esitellä ruotsinsuomalaisten suomen kielen yliopisto-opiskelijoiden kirjoittaman suomen morfosyntaksin ja sanaston erityispiirteitä. Ruotsinsuomella tarkoitetaan tässä Ruotsissa asuvien suomalaisten tai suomalaissukuisten säännöllisesti käyttämän suomen kielen varieteetteja, eli siis ensimmäisen, toisen ja kolmannenkin polven maahanmuuttajien kieltä. Ruotsinsuomea on pidetty usein rappeutuneena tai huonona suomena (Ehrnebo 1990: 10; Lainio 1996: 271-272, 2005; Huss 2000: 10-12). Sen asema on kuitenkin parantunut vuosien myötä. Suomesta tuli muun muassa yksi Ruotsin virallisista vähemmistökielistä Ruotsissa vuonna 2000. Omaksi kielekseen ruotsinsuomea ei yleensä kutsuta, vaikka sanasto, syntaksi ja käänöslainat ovatkin etäännyttäneet sen suomen kirjakiielestä erityisesti toisen ja kolmannen sukupolven puhutussa kielenkäytössä (Lainio 1995a: 5-7; Ehrnebo 1995: 4; Andersson & Kangassalo 2003: 80-81). Yleisesti ajatellaan, että kirjoitetun ruotsinsuomen tulisi noudattaa suomen kirjakielen sääntöjä (Ehrnebo 1995: 4, 2000: 4, 2004: 10).

Tutkimuskysymykseni ovat:

1) Millaisia virheitä tai poikkeavuuksia ruotsinsuomalaisten yliopisto-opiskelijoiden suomesta löytyy verrattuna kirjoitetun suomensuomen morfosyntaksiin ja sanastoon peruskieliopin kertaamisen jälkeen?

2) Kuinka ruotsinsuomalaisten yliopisto-opiskelijoiden kirjallisen suomen morfosyntaksin virheet voidaan selittää?

Näihin kahteen kysymykseen vastaaminen auttaa osaltaan kehittämään suomen kielen opetusta Ruotsissa yliopistotasolla sekä lisää edelleen vähemmistökielten piirteiden tuntemusta sekä tietoa kaksikielisyydestä ja kielikontakteista. Uutta tässä tutkimuksessa on toisen polven aikuisten ruotsinsuomalaisten kirjalliseen tuotokseen keskittyminen intensiivisen kieliopin kertaamisen ja kielen aktivoinnin yhteydessä. Tulokset näyttävät mitkä rakenteet ja sanasto vaativat vielä eksplisiittistä opetusta peruskieliopin kertaamisen jälkeen. Tulosten pohjalta voidaan esimerkiksi suunnitella ruotsinsuomalaisille opiskelijoille ongelmalueisiin keskittyviä harjoituksia.

Ruotsinsuomen historiaa ja yleispiirteitä ovat kuvanneet aiemmin Lainio (1995a, 1995b, 1996), Kangassalo (2000) sekä Andersson & Kangassalo (2003). Lisäksi on tutkittu ruotsinsuomalaisten lasten subjektin, objektin ja predikatiivin muotoja (Nesser 1983), paikallissijojen käyttöä (Nesser 1986) ja kysymyslauseiden hallintaa (Kangassalo 1995) sekä murteiden säilymistä Ruotsissa (Lainio 1989), ruotsinsuomalaisten kieliasenteita ja tyylin tuntemusta (Bijvoet 1998), ruotsinsuomen ja suomensuomen prosodian eroja (Lindqvist 2011) sekä koodinvaihtoa ruotsinsuomalaisissa nuorten radio-ohjelmissa (Muhonen 2014). Ilmari (2006) on analysoinut ensimmäisen sukupolven ruotsinsuomalaisten kielen ongelmakohtia, kuten uudissanaston puutetta, puhekielisyyttä sekä kirjallisen rekisterin heikkoutta, paluumuuttamista ja sopeuttamista ajatellen. Janulf (1998) taas on tutkinut eri tekijöiden, kuten koulupolitiikan, opetuksen ja kielen käyttömahdollisuuksien vaikutusta kouluikäisten ruotsinsuomalaisten kirjalliseen ja puhuttuun suomen kielen taitoon. Tuomelakin (2001) on keskittynyt ruotsinsuomalaisten lasten kaksikielisyyteen korreloiden suomen taidot eri opetusmetodeihin ja muihin tekijöihin. Ruotsinsuomalaisten lasten kielenkäytön on todettu Janulfin (1998) ja Tuomelan (2001) tutkimuksissa olevan hyvää, joskin kirjallisesta ilmaisusta löytyy puhekielisyyksiä. Lindner (2013) taas on analysoinut objektin sijoja ruotsinsuomessa toisen sukupolven puhutun aineiston perusteella ja todennut kielen olevan muuttumassa analyyttisempaan suuntaan, koska objektin sijana käytetään usein nominatiivia. Kangassalon (2000: 94) mukaan ruotsinsuomalaisia erityispiirteitä, kuten partikkeliverbejä, *itse*-san

liiallista refleksiivistä käyttöä tai ruotsalaista sanastoa, esiintyy lähinnä puheessa ja kirjoitetussa kielessä ei juurikaan; ruotsinsuomalaiset vaihtavat rekisteristä ”puhtaampaan” suomeen. Wallenius (2012) kuitenkin listaa suomensuomen kirjakiielestä poikkeavia piirteitä ruotsinsuomalaisten hallintokuntien verkkosivuilla: puhekielisyyskysien, *yksi-*, *se-* ja *tämä* -sanojen käyttöä, ruotsalaista sanajärjestystä, sinuttelua, liiallista possessiivipronominien käyttöä possessiivisuffiksin sijaan ja *tulla*-futuuria. Nesser (2007) on tehnyt pilottitutkimuksen aikuisten ruotsinsuomalaisten kielitaidosta ennen suomen kurssia Mälardalenin ja Tukhoman yliopistoissa. Aineisto koottiin käyttämällä sanelutestiä, aukkotestiä, vapaata kirjoitelmaa ja haastattelua. Nesserin (2007) tutkimuksessa korreloidaan virheet opiskelijoiden aiemmin saamaan opetukseen. Pesonen (2005) taas on kuvannut suomenruotsalaista sanomalehtikieltä, joskin suppeammin.

Oma tutkimukseni nojautuu vähemmistökielen tuntemukseen ja *heritage language* -käsitteeseen, jota käytetään erityisesti Yhdysvalloissa (esim. Van Deusen-Scholl 2003; Benmamoun et al. 2013). *Heritage language* -termillä viitataan yleensä toisen sukupolven siirtolaisten kieleen. Toisen sukupolven siirtolaiset ovat oppineet vähemmistökielen lapsina, mutta valtaväestön kielestä on sittemmin tullut heille vahvempi kieli. *Heritage*-kielen puhujat ovat enemmän tai vähemmän kaksikielisiä aikuisiällä; kielitaidot muodostavat jatkumon (Polinsky & Kagan 2007), kuten vaikkapa Nesserin (2007: 63-66) esimerkkitekstinpätkät eri asteisilta kirjoittajilta näyttävät. Tällaista hajontaa löytyy myös tutkimukseni Finska A -kurssilaisilta, minkä vuoksi Finska för finsktalande -tyyliset kurssit eivät välttämättä toimi. Erot eri suomalaistaustaisten opiskelijoiden välillä ovat liian suuret.

Vähemmistökielen käyttäjän kirjalliset taidot ovat heikkomat kuin puhuttu ilmaisu, koska he ovat useimmiten käyneet koulunsa maan enemmistön kielellä. Tällaisten vähemmistökielten puhujien kielitaito muistuttaa sekä natiivien eli K1-puhujien että toista kieltä oppivien eli K2-puhujien kielitaitoa. Suomalaistaustaiset puhujat ovat oppineet kielensä vajavaisesti, koska eivät ole saaneet tarpeeksi syötettä vanhemmiltaan ja perheeltään lapsuudessa ja eivät sittemmin ole omaksuneet kirjallisen kielen mallia koulun ja sosialisoinnin kautta.

Tutkimuksessani tärkeää on myös kielikontaktien tutkimus, erityisesti negatiivinen *transfer* eli siirtovaikutus, tunnusmerkkisen sekä tunnusmerkittömän oletusmuodon kontrasti, ja analogian käsite. Muiden kielen vaikutusta oppijan suomeen on tutkittu mm. Järvenpään & Siitosen (2002) toimittamassa kokoelmassa, ja siihen ovat keskittyneet myös Ranua & Ruotsalainen (2007) sekä Nissilä (2011). Oppijansuomen virheet selittyvät osittain

negatiivisella siirtovaikutuksella oppijan ensimmäisestä kielestä toiseen kieleen.

Oppijansuomessa on havaittu yleinen tendenssi siirtyä analyyttisempiin rakenteisiin.

Ruotsinsuomessa näkyy luonnollisesti ruotsin vaikutus: analyyttisemmän kielen, kuten ruotsin, ja morfologisesti rikkaan kielen, kuten suomen, kohtaamisessa morfologisesti rikas kieli yksinkertaistuu. Tunnusmerkkinen rakenne on morfologisesti tai syntaktisesti monimutkainen ja harvinaisempi, kun taas oletusmuoto on taajaan käytetty ja sen tuottaminen vaatii vähemmän ponnisteluja (esim. Grönholm 1998; Croft 2003: 87-121). Analogialla taas tarkoitetaan kielessä prosessia, jossa muodostetaan jo kielessä olemassa olevien muotojen tai rakenteiden pohjalta uusia rakenteita; näin kieli ikään kuin tasaantuu (Itkonen 2005).

## **2. Aineisto ja metodi**

Tutkimuksen materiaali koostuu opiskelijoiden Uppsalan yliopiston Färdighetsträning-kurssilla kirjoittamista teksteistä. Färdighetsträning-kurssi on osa etäopiskeluna toteutettua Finska A -kokonaisuutta, joka koostuu suomen alkeiskurssista Finska I, jatkokurssista Finska II, Suomen realian ja historian kurssista sekä Färdighetsträning-osakurssista.

Färdighetsträning-kurssin tarkoitus on aktivoida Finska I ja II -kursseilla opittua kielioppia, saada opiskelijat lukemaan eri tyyppisiä tekstejä suomeksi, kartuttaa sanavarastoa ja käyttää suomen kieltä erityisesti kirjallisesti. Opiskelijoilla on tunti viikossa Adobe Connect Pro -ohjelman kautta ja tehtäviä Ping Pong tai Studentportalen -oppimisalustassa.

Finska A -kurssille osallistuu vuosittain lukuisia suomalaistaustaisia opiskelijoita, jotka puhuvat suomea hyvin erityisesti arkisessa kontekstissa ja sukulaisten kesken. Nämä toisen sukupolven ruotsalaiset ovat kasvaneet Ruotsissa, saattaneet saada ns. kotikielen opetusta ja käyneet Suomessa lukuisia kertoja. Valtaosa heistä ei yleensä lue suomeksi. Samalla kurssilla on oikeita vasta-alkajia ja suomen alkeita kertaavia, mikä vaikeuttaa kurssin suunnittelua ja suomalaistaustaisten puhujien tarpeiden huomioon ottamista.

Kurssille osallistuvien suomen kielen taidot vaihtelevat suuresti: osalla voi olla vaikeuksia perusrakenteiden kanssa suomalaisesta vanhemmasta huolimatta, kun taas jotkut opiskelijat kirjoittavat huoliteltua kaikin tavoin oikeaa ja normitettua kirjakieltä. Tutkimuksessani keskityn näiden kahden ääripään sijaan tyypilliseen suomalaistaustaiseen opiskelijaan, joka kirjoittaa hyvin ja ymmärrettävästi, mutta tekee ajoittain kielioppi- ja sanastovirheitä, ja jonka kirjoitetuista teksteistä löytyy puhekielisyyksiä.

Kirjalliset tehtävät, joista aineistoni koostuu, on kirjoitettu samaan teemaan liittyvän autenttisen tekstin lukemisen jälkeen. Kurssilla luettiin esimerkiksi teksti esimerkiksi vegaanista, merivartijoista, akrobaatin työstä, deittaamisesta tai saamelaisten oikeuksista, minkä jälkeen opiskelijat vastasivat luetunymmärtämiskysymyksiin tai henkilökohtaisiin kysymyksiin samasta aiheesta. Kurssilla luettiin myös kaunokirjallisuutta, kuten Viivi ja Wagner -sarjakuvaa, Leena Lehtolaisen dekkaria ja Saarikosken ruonoja. Yksi kirjoitustehtävistä oli novellianalyysi. Färdighetsträning-kurssin opiskelijat saivat myös kirjoittaa lyhennelmiä, pieniä tietoiskuja ja mielipiteitä.

Kielioppia ei ole tekstien ja kirjoitustehtävien yhteydessä Färdighetsträning-kurssilla opetettu, koska ennen kurssia kaikki opiskelijat ovat käyneet läpi Lepämaan & Silfverbergin (2010) Suomen kielen alkeisoppikirjan ja tehneet siihen liittyviä kielioppitehtäviä ja käännöksiä sekä kirjoittaneet lyhyempiä aineita itsestään, tyypillisestä päivästä, perheestään jne. Opiskelijat ovat siis kerranneet tai oppineet peruslausetyypit, kaikki aikamuodot sekä aktiivissa ja passiivissa, kaikki kieliopilliset sijat paikallissijat sekä yksikössä ja monikossa. Opiskelijoiden ei vielä oleteta osaavan komparatiivia ja superlatiivia, harvinaisempia sijoja (mukaan lukien essiivi ja translatiivi) tai ns. lauseenvastikkeita, joskin suomalaistaustaiset opiskelijat yleensä näitä rakenteita jo käyttävät. Opiskelijoille on kerrottu puhekielen ja kirjakielen eroista kieliopin opetteluun yhteydessä.

Aineiston anonyymiin tieteelliseen käyttöön on kysytty lupa kurssille osallistuneilta. Aineistoon ei ole otettu mukaan muiden kuin ruotsinsuomalaisten tekstejä, eli siitä on poistettu ruotsalaisten kirjoittamat tekstit, ahvenanmaalaisten opiskelijoiden kirjoitukset, meänkieltä käyttävien tuotokset ja muuta kuin ruotsia äidinkielenään puhuvien kirjoitukset, kuten esimerkiksi tanskansuomalaisen opiskelijan tekstit. Aineisto on kerätty vuosina 2011-2014.

Kirjoittajia on yhteensä yhdeksän, joista miehiä on yksi ja naisia kahdeksan. Tämä valitettavan vääristynyt jakauma vastaa Färdighetsträning-kurssille yleensäkin osallistuvien opiskelijoiden jakaumaan. Käytän kirjoittajista koodeja OP1, OP2, OP3 jne. esimerkkien jälkeen. OP-lyhenne tulee sanasta *opiskelija*. Kaikki kirjoittajat ovat syntyneet Ruotsissa tai muuttaneet Ruotsiin ennen murrosikää, ja heidän vanhemmistaan yksi tai molemmat ovat suomalaisia tai Suomessa syntyneitä. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kertovat lukevansa ja kirjoittavansa hyvin vähän suomeksi. Osa heistä on saanut kotikielen opetusta peruskoulussa tai lukiossakin. Perustiedot kirjoittajista on koottu Taulukkoon 1.

Taulukko 1. Perustiedot opiskelijoista, jotka ovat kirjoittaneet tutkimuksessa analysoitavat tekstit vuosina 2011-2014.

Koodi	Sukupuoli	Syntymävuosi
OP1	nainen	1991
OP2	mies	1990
OP3	nainen	1992
OP4	nainen	1993
OP5	nainen	1963
OP6	nainen	1987
OP7	nainen	1974
OP8	nainen	1992
OP9	nainen	1989

Tutkimuksessa käytetty metodi on kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi (Ellis & Bacrkhuizen 2005; myös Sajavaara 1999: 104; Sajavaara 2006). Kontrastiivisessa kielentutkimuksessa verrataan oppijan äidinkieltä ja opittavaa kieltä. Tässä tapauksessa kontrastissa ovat oppijoiden kielet ruotsi ja ruotsinsuomi sekä opittava kieli kirjallinen suomen yleiskieli. Opiskelijoiden kirjallisista tehtävistä otan esille tyypillisimmät morfosyntaksin ja sanaston virheet eli siis poikkeavuudet suomen yleiskielestä näillä alueilla. Jaottelen virheet ryhmiin ja selitän vihreitä aikaisempien tutkimusten, teorian, sekä ruotsin ja suomen puhekielen morfosyntaksin ja sanaston avulla. Tämä metodi seuraa Ellisin (1994: 48) listaamia vaiheita virheanalyysissa: 1) oppijakielen materiaalin kerääminen, 2) virheiden tunnistaminen, 3) virheiden kuvaaminen, 4) virheiden selittäminen, 5) virheiden arviointi.

Lähestymistapa on kvalitatiivinen. Kvantitatiivisen analyysin esti tehtävänantojen muuttuminen vuodesta toiseen ja täten epätasainen materiaali. Tarkoitukseni on antaa yleiskuva virheistä ja selittää ne, eikä suinkaan korreloida virheitä kirjoittajien taustaan tai aikaisempaan suomen kielen käyttöön (vrt. Janulf 1998, Tuomola 2001, Nesser 2007). En analysoi morfologiaa, astevaihtelua tai oikeinkirjoitusta teksteissä (vrt. Nesser 2007). Kirjoitelmissa ei esiinny koodinvaihtoa, vaan niiden kieli on poikkeuksetta suomi. Ruotsinsuomelle tyypillisiä ruotsalaisia lainasanoja (ks. esim. Lainio 1995b, Pesonen 2005:56) ei aineistossani käytetä, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että kurssilla on ollut tavoitteena suomen kielen aktivointi, konteksti on ollut normatiivinen ja jokaisen tehtävän yhteydessä on

luettu teemaan liittyvä teksti, josta on opittu tarvittava sanasto. Lisäksi kirjoittaessa opiskelijoilla on aikaa harkita ja editoida tekstiään, ja täten poistaa ruotsalaiset sanat.

### 3. Analyysi

#### 3.1. Konjunktiot

Aineistossa mielenkiintoisia, väärin ja taajasti käytettyjä konjunktioita ovat *kun/kuin*, *että* ja *jos*. *Kun*-konjunktioilla on aineistossa temporaalinen ja kausatiivinen merkitys, kuten esimerkit 1 ja 2 näyttävät. Tämä vastaa *kun*-konjunktin käyttöä puhekielessä (ks. Herlin 1998).

(1) Naiset näkee kun Reiska ottaa 10 markkaa. OP1

(2) Ei saa oikeisti tietää millaisia henkilöt ovat kun novelli on niin lyhyt. OP2

*Kun*-konjunktioita käytetään myös *kuin*- ja *kuten* -konjunktioiden sijaan. Esimerkeissä (3), (4) ja (5) *kun* vastaa suomen kirjakielen *kuin*-sanaa. Esimerkissä 6 *kun*-konjunktioita on käytetty *kuten*-sanan sijaan.

(3) Kännykkä on kun rukousnauha koska nuoret käyttää sitä koko ajan. OP1

(4) Että ei mene hyvin, jos luulee että on viisaampi kun mitä on. OP8

(5) Voi myös olla noin, mutta minä luulen että aikataulut ovat nopeammat tänään, kun noin 10-15 vuotta sitten. OP7

(6) Minä pidän HC Andersen satuista, ja myös aikuisten satuista kun Tarina sormusten herrasta. OP7

*Kun*-konjunktioilla on jopa *ja siis*- tai *joten* -konjunktioiden tyylistä käyttöä, kuten esimerkki 7 näyttää.

(7) Luin aika paljon myös vanhemille lapsille, mutta nuoremmat ovat viellä liian pieniä kun he ei jaksa keskeytyä. OP7

Konjunktio *kuin* sekoittuu *kun*-konjunktin kanssa. Sitä on esimerkeissä 8 ja 9 käytetty temporaalisesti ja esimerkissä 10 kausatiivisesti. Esimerkissä 11 *kuin* vastaa *kuten*-konjunktioita.

(8) Ajatuksissa en kerinnyt pitemmälle kuin puhelin taas soi. OP5

(9) Naisella on aikaa hauskaa tässä kuin junailija yrittää selittää Reiskalle että hän tarvitsee osta lipun. OP6

(10) He pärjivät hyvin kuin niillä on paksu turkki. OP6

(11) He ovat liika kuin yksi ihminen, kuin Catherinekin monta kertaa romaanissa kertoo Nellylle. OP8

Sekaannus voidaan selittää sillä, että puhekielessä käytetään *kun-* ja *kuin* -konjunktioista lyhyttä muotoa *ku*; tämä nykyisen yleiskielen jako näiden kahden konjunktion välillä on keinotekoinen (Herlin 1998: 21). *Kuten* on usein puheessa *niinku*, jonka jotkut suomenruotsalaiset ovat liittäneet yhteen konjunktion *ku* kanssa. Kirjoittajalla 6 (OP6) *kuin*-konjunktioista on tullut yleiskonjunktio, jota käytetään jopa *että*-konjunktion sijaan, kuten esimerkissä 12.

(12) Minä tykkäsin siitä kuin se oli lyhyt mutta kuitenkin tosi fiksu. OP6

*Että*-konjunktioita käytetään materiaalissa aivan oikein, kuten esimerkki 13 näyttää.

(13) Toivon että löydän sinisen puuvilla kaftaanin. OP5

*Että*-konjunktion käyttö on *kun*-konjunktion tapaan laajempi ja puhekielen mukainen. *Että*-konjunktioita käytetään myös finaalisesti *jotta*-konjunktion tapaan, kuten esimerkeissä 14 ja 15.

(14) Minun mielestä pitää olla tunteita kumppaniin, että avioliitto voisi toimia. OP5

(15) Että ei pitäis mennä sinne koska eläimet kuolee että ihmiset saavat turkin. OP1

Että korvaa *joten*-konjunktion esimerkeissä 16 ja 17. *Että* tuntuu vastaavan ruotsin *så att* -rakennetta, kuten esimerkin 17 käännös näyttää: *Jag har inte läst mycket på finska. Så att jag har inte en favorit.*

(16) Minä tykkään lihasta ja näistä muista ruoista, että en voisi olla ilman näitä. OP6

(17) Minä en ole lukenut paljon suomeksi. Että minulla ei ole suosikkia. OP8

Esimerkin 18 vaihtoehtoinen tulkinta voisi olla *ja silloin*. Esimerkissä 18 se on eräänlainen yleiskonjunktio.



(18) Jos nuoret myöhästyvät he soittavat, että myöhästyminen ei tunnu silloin yhtä vakavalta.  
OP2

*Että* aloittaa aineistossa subjektina toimivan sivulauseen ruotsin *det att* –rakenteen tapaan. Esimerkissä 19 ote aineistoista. Ruotsiksi lause olisi: *Det att Catherine valde en annan än Heathcliffe fick honom att vilja ta hämnd.*

(19) Että Catherine valitsikin toisen kun Heathcliffin sai hänet haluavan kostaa sen. OP8

Epäsuoraa kysymyslausetta ilmaistaan miltei aina *jos*-konjunktiolla, kuten esimerkeissä 21 ja 22. Tämäkin seuraa ruotsin antamaa mallia; esimerkin 22 käännös on: *Han frågade om jag hade läst böcker skrivna av Paasilinna.*

(21) Että he voivat sen jälkeen päätä jos he vastaavat tai ei. OP2

(22) Hän kyseli jos olin lukenut Paasilinnan kirjoittamia kirjoja. OP5

### 3.2. Pronominit ja possessiivisuffixit

Puhekielen mukaan teksteissä käytetään joskus pronomineja *se* ja *ne hän-* ja *he* -pronominien sijaan, kuten esimerkeissä (23), (24) ja (25). Yksikössä *hän*-pronominia käytetään usein, monikossa puhekielistä *ne*-pronominia on useammin.

(23) Salla juo vain tuoremehua jos menee kahvilaan kun ei se voi syödä kakkuja tai suklaata.  
OP1

(24) Monet sadat papit ja kardinaalit hylättiin koska ne eivät olleet lähettänyt rukouksia Jumalalle pitkään aikaan. OP5

(25) Minä antaisin niitten muuttaa 18-vuotiaisen ikäisenä jos niillä olisi työpaikka niin että pystyisivät maksamaan laskunsa. OP5

Eläimistä opiskelijat käyttävät mielellään *hän-* ja *he* -pronomineja. Esimerkissä 26 on kyse hylkeestä. Esimerkissä 27 puheenaiheena ovat porot ja esimerkissä 28 eläimet yleensä.

(26) Helmikuussa hän saa poikasia pesäänsä. OP5

(27) Poroitten paino voi laskea, koska heille on talvisin vähän ruokaa. OP4

(28) Monet eläimet syövät lihaa ja syövät ihmisten eläimiä kun heidät pästetään vapaaksi. OP7

Monikossa on materiaalissa *he* myös, kun on kyse esineistä ja asioista, kuten esimerkissä 29.

(29) Koska kännykkät ovat monta kertaa tosi hyvää olla. Mutta he ovat myös aika turhaitta.  
OP3

Tämä vaikuttaa jonkinlaiselta sekaannukselta, jossa opiskelijat eivät ole oppineet rekistereiden eroa, vaan käyttävät kolmannen persoonan pronomineja sekaisin. Ruotsin pronomineja *han* ja *hon* voidaan käyttää kotieläimistä.

*Hän*-pronominia käytetään liikaa tapauksissa, joissa suomeksi toistettaisiin nimi tai substantiivi. Referentti voi jäädä epäselväksi aineistossa, kuten esimerkissä 30. Tämä on ruotsin vaikutusta: pronomineja *han* ja *hon* käytetään enemmän.

(30) Junailija tuntui vähän ihmiseltä joka ei oikein uskaltanut sanoa kunnolla, mitä hän tykkäsi. Kun antoi vain lopussa Reiskan ottaa rahan eikä vienyt häntä sinne, jossa hänen olisi lippu tarvinnut ostaa. Vain koska hän ei osannut kommunikoida hänen kanssa. OP8

*Se*-pronominia käytetään ruotsin *det*-pronominin mukaan muodollisena subjektina, kuten esimerkeissä 31, 32 ja 33. Käännös kuuluisi: *Jag tycker att är det onödigt att kasta bort skinn och päls*. Esimerkin 33 se toimii ruotsin *cleft*-rakenteena, esim. *det var Ove som*.

(31) Minun mielestä se on turha heittää pois nahka ja turkkeja. OP3

(32) Nämä tiedot tiedetään tutkimuksesta joka tehtiin nyt keväällä ja se on myös ensimmäinen kerta kun semmoinen on tehty. OP7

(33) Se oli myös Ove, joka otti taistelun vastaan viranomaisia, kun he tulivat hakemaan Runen. OP4

*Se*-pronomini puolestaan puuttuu lauseista, joissa kirjakielessä sitä vaadittaisiin kantamaan verbin vaatimaa sijaa. Esimerkistä 34 puuttuu partitiivi *sitä*, esimerkeistä 35 ja 36 elatiivi *siitä* ja esimerkistä 37 akkusatiivi *sen*, jota tulisi seurata relatiivipronomini *mikä*. Ruotsin kielessä ei näitä tarvita.

(34) Merivartijan työssä vaaditaan hyvää fyysistä ja henkistä kuntoa, että pitää merestä ja merellä liikumisesta. OP4

(35) Minä vaan en pidä kun en tiedä mitä minä syön. OP3

(36) Romaanissa kerrotan paljon että minkälaisia päähenkilöt ovat. OP8

(37) Lämpökamera löytää mitä on lämmintä, esimerkiksi ihmisiä. OP8

Possessiivisuffixit puuttuvat teksteistä hyvin usein, kuten esimerkeissä 38, 39 ja 40. Tämä on puhekielen piirre.

(38) Hänen sonetit koostuvat 154 runosta. OP8

(39) Minun mielestä hänen runoja pitää lukea monta kertaa [...]. OP5

(40) Minun täti ja serkut asuvat siellä, myös minun mieheni veli ja hänen tyttöystävä. OP7

### 3.3. Passiivi

Opiskelijat käyttivät passiivia kirjoituksissaan pääasiassa oikein, morfologisista ongelmista ja huolimattomasta tavauksesta huolimatta. Passiivia käytetään jonkin verran materiaalissa puhekielisesti, kuten esimerkissä 41.

(41) Me ostetaan silloin tällöin huonekaluja kirpputoreilta. OP5

Vaikeuksia tuottavat perfektin ja pluskvamperfektin passiivit, kuten esimerkki 42 ja 43 näyttävät.

(42) Nyt ollaan alkaneet meditoida, se on aika hyvä, mutta myös vaikeata. OP3

(43) Hän ajattelee, että oikeudet ovat alkaneet vakavasti keskusteltu. OP9

On hyvin tavallista, että passiivin perfektin *olla* taipuu monikossa, kun subjekti on monikossa, kuten esimerkeissä 44-46.

(44) Kirjat ovat huumorisesti kirjoitettu. OP5

(45) Hän myös valitsee vaatteet sekä huonekalut jotka ovat ympäristömerkitty. OP5

(46) Hänen kirjat ovat käännetty noin 20 kieleen. OP7

Tämä muistuttaa ruotsia. Esimerkki 45 kääntyy ruotsiksi: *Böckerna är humoristiskt skrivna*. Lauseen predikatiivi on monikossa. Passiivilause ja ekvatiivilause ovat sekoittuneet opiskelijoiden suomessa: *Kirjat on kirjoitettu humoristisesti. – Kirjat ovat humoristisesti kirjoitettuja*. Opiskelijat osaavat taivuttaa predikatiivia partitiivissa (esimerkki 47), joten vaikuttaa siltä, että perfektin passiivi olisi sekoitus suomea ja ruotsia.

(47) Meidän lapset ovat usein liian lihavia. OP7

Passiivin sijaan on myös muutaman kerran käytetty monikon kolmatta persoonaa, kuten esimerkeissä 48 ja 49. Tämäkin on kopioitu ruotsista: monikon kolmatta persoonaa voidaan käyttää näin.

(48) Minä luin selkosanoman urheilupuolella, ja siinä ne kirjoittivat MM-kisoista. OP6

(49) Kännykällä kerrotaan toisilleen mihin he menevät bailaamaan. OP5

### 3.4. Infiniittiset verbit

Infiniittiset rakenteet ovat opiskelijoille vaikeita, mikä näyttää, että suomen rikkaan verbisysteemin oppimiseen tarvitaan paljon syötettä. Ensimmäisen infinitiivin lyhyttä muotoa eli *TA*-infinitiiviä käytetään aineistossa ruotsin antaman mallin mukaan *att*-infinitiivin vastineena, tai sitten oletusmuotona. Tämä vastaa Grönholmin (1998: 122) tutkimuksen tuloksia: ruotsinsuomalaiset lapset käyttävät lähinnä *TA*-infinitiiviä ja välttävät muita tunnusmerkillisiä muotoja. Esimerkeissä 50-56 tulisi olla kolmannen infinitiivin illatiivi eli *mAA*n-muoto. Tämä on yleisin infiniittisiin verbeihin liittyvä virhe aineistossa.

(50) Pitäisikö kysyä naapurilta jos hän voisi auttaa minua viedä laukun säilöön vinttikomeroon?  
OP7

(51) Salla uskoo että jokainen ihminen voi auttaa muutta maailmaa. OP1

(52) Mahassa on perhosia ja ei pysty ajatella muuta kun sitä ihmistä. OP7

(53) Suomalaiset ovat yhä ylpeitä siitä, että he onnistuivat puolustaa itseään. OP7

(54) Tieto on tärkeää ja lapset tulevat aina käydä koulua. OP4

(55) Kiitokseksi kissa onnistuu jahdata kassin peltopyitä kuninkaalle. OP4

(56) Nuori nainen on väsynyt kuulla sitä. OP1

Muutkin kolmannen infinitiivin muodot korvautuvat *TA*-infinitiivillä, kuten *-mAttA* esimerkissä (57) ja *-mAstA* esimerkissä (58). Esimerkissä 57 ruotsin vaikutus on ilmeisempi; esimerkin käännös on: *Jag försöker att inte tänka på allt som är dåligt*. Esimerkissä 58 infinitiivi (*tapaa*) on rakennettu uudelleen kolmannen persoonan pohjalta.

(57) Yritän ei mietä kaikki mitä on huonosti. OP3

(58) Minä en ole lopettanut tapaa kavereita siksi kun ostin kännykkän. OP1

Infiniittisiä rakenteita on käytetty, joskaan ei aivan oikein, esimerkeissä 59 ja 60.

*Huijaamisella* sijaan lauseessa tulisi olla *huijaamalla*, kun taas *hoitamaan*-muodon voisi korvata *hoitamiseen*-muodolla.

(59) Se on ovelasta pojasta, kuka huijaamisella pystyisi torjumaan jättiläisen. OP6

(60) Minä tykkään että saamelaiset saavat paljon apua valtiolta hoitamaan asioitaan. OP4

Aineiston referatiivirakenteissa on usein oikeanlainen infinittinen verbi, mutta jos niissä esiintyy virheitä, niin silloinkin *-vAn* on korvattu *TA*-infinitiivillä, kuten esimerkeissä 61 ja 62. Tässäkin taustalla voi olla joko ruotsin vaikutus (*verkar vara, verkar inte veta*) tai sitten *default*-muotoon tukeutuminen.

(61) Hän vaikuttaa myös olla vaativa ja huonomuistinen. OP4

(62) Julia ei näyttää tietää mitään tästä. OP6

Verbaalisubstantiivi *-minen* on ruotsinsuomalaisten opiskelijoiden hallussa. Objektia ei kuitenkaan siirretä genetiiviin verbaalisubstantiivin eteen (esimerkit 63 ja 64). Tämä vastaa ruotsin verbaalinomin ja sen objektin sanajärjestystä: *mottagandet av gudomliga krafter, användandet av korta meningar*.

(63) Siellä odotti häntä koulutus ja vastaanottaminen jumalallisia voimia. OP5

(64) Uskon että novellin teema on sen että käyttäminen lyhyitä lauseita osoittavat, että myös elämä on lyhyt. OP2

### 3.5. Rektio

Rektio tuottaa vaikeuksia suomen opiskelijoille. Ranuan & Ruotsalaisen (2007: 162–163) tutkimuksessa eri lähtökielen vaikutuksesta oppijoiden suomeen eniten virheitä löytyi juuri rektiosta. Finska A -kurssin ruotsinsuomalaisille opiskelijoillekin rektio on vaikea. Infiniittisten verbien tapaan tarvitaan rektionkin oppimiseen paljon syötettä, jota suomalaistaustaiset puhujat eivät välttämättä ole saaneet.

Aluksi esittelen esimerkkejä verbeistä *keskustella* (65), *korvata* (66), *nauttia* (67), *perustua* (68), *pitää* (69), *tuntua* (70), *uskoa* (71) ja *vaikuttaa* (72, 73), joiden kaikkien kanssa on käytetty partitiivia.

(65) Kirjailijoita ja taiteilijoita tulivat hänen luokseen keskustelemaan monta tärkeää asiaa.

OP4

(66) Maito ja munat voidaan korvata muita vaihtoehtoja. OP9

(67) Vaikka olin unohtanut kartan kotiin nautin kaupungin kapeita kujia. OP7

(68) Avioliitot eivät perustu tunteita, useimmissa tapauksissa, olisin uskalla sanoa. OP9

(69) En pidä ketjuja, jotka eivät laadi ruokaa, kun tilaat. OP9

(70) Se tuntuu turvallista. OP3

(71) Esimerkiksi en usko näitä isoa eläinten teollisuutta. OP3

(72) He ovat tutkineet miten kännykkä vaikuttaa nuorten elämää. OP6

(73) [...] mutta minä luulen, että nämä asiat vaikuttivat lopputulosta. OP4

Verbien *diskutera* 'keskustella', *kännsas* 'tuntuu' ja *verka* 'vaikuttaa' kanssa ei ruotsissa ole prepositiota vaan niiden kanssa käytetään suoraa objektia, joten niiden kohdalla voi olla kyse negatiivisesta siirtovaikutuksesta. Muiden ryhmän verbien kanssa ruotsissa käytetään prepositioita: *ersätta med* 'korvata', verbin *njuta av* 'nauttia', *basera (sig) på* 'perustua', *tycka om* 'pitää' ja *tro på* 'uskoa'. Näissä tapauksissa ei ole kopioitu ruotsin prepositiota, vaan partitiivi toimii yleissijana ja oletusmuotona johon turvaudutaan kun ei olla varmoja tai ei tiedetä verbin vaatimaa sijaa.

Joissakin tapauksissa taas ruotsin antama malli tuntuu vaikuttavan verbin vaatiman sijan valintaan. Esimerkissä 74 on pitää-verbin kanssa käytetty *kuin*-konjunktiota (*betrakta någon som någonting*). Esimerkissä 75 on adessiivin ja inessiivin yhdistelmä *löytää*-verbin kanssa (*hitta här i Sverige*). Esimerkissä 76 on *ottaa osaa* -verbin kanssa on elatiivi (*ta del av någonting*). Esimerkissä 77 on *uskoa*-verbin kanssa inessiivi (*tro på*, vrt. *på en restaurang* 'ravintolassa'). Esimerkissä 78 on *verrata*-verbin seurana *kanssa* (*jämföra med*).

(74) Kyllä minä kirjoitan vain heille ketkä minä pidään kuin ystäviä. OP3

(75) Minä en ole löytänyt hyvää salmiakkia täällä Ruotsissa. OP6

(76) Sosiaalisten medioiden kautta saa ottaa osaa muiden arkiasioista, vaikka ei mutten puhuisi tai tapaisi heitä. OP4

(77) Mutta en usko että se toimisi pitkän, jos hän ei usko jotkut samassa asioissa kun minä. OP3

(78) Kopomaa vertaa kännykkä rukousnauhan kansa. OP1

Joskus rektio on yksinkertaisesti valittu väärin, kuten esimerkissä 79, jossa *kiinnostunut*-sanan kanssa on elatiivin sijaan illatiivi.

(79) Nuori nainen on kiinnostunut ulkomaalaiseen mieheen. OP5

Mielenkiintoinen tendenssi on käyttää elatiivia verbien *mieltä* ja *ajatella* rektiona objektin sijaan. Samanlaisia esimerkkejä löytyy myös Nesserin (2007: 48) ja Linderin (2013: 28) aineistoista.

(80) Nosturikuski Pirjeri Ryynänen mietti paljon maailman suurista huolenaiheista. OP5

(81) En oli niin paljon ajatellu tästä, mutta kyllä Sallan ajatus tästä on hyvä. OP6

### 3.6. Nesessiivilauseet

Nesessiivilauseiden subjekti on erittäin usein genetiivin sijaan nominatiivissa. Tämä pätee substantiiveihin yksikössä (esimerkki 82) ja monikkoon (esimerkit 83 ja 84) sekä pronomineihin (esimerkit 85 ja 86). Pronomini voi opiskelijoilta jäädä pois ja *pitää* taipuu leksikaalisten verbien tapaan (esimerkki 87). *Pitää* on suosituin opiskelijoiden kirjoituksissa nesessiivisessä merkityksessä, mutta myös muita rakenteita käytetään, kuten esimerkin 82 *on tiedettävä* -rakenne, jota ei ole edes Finska A -kurssilla opetettu.

(82) Sonja sanoi, että jokainen ihminen on tiedettävä, mitä hän taistelee. OP4

(83) Lapset pitäis leikkiä ulkona, ei pelata matopelejä kännykällä. OP1

(84) [...] vanhemmat pitäisivät tietää minne pienet lapsensa ovat menneet kylästelemään. OP4

(85) Junailija yrittää tehdä työnsä niin kuin hän pitäisi. OP6

(86) Kaikki täytyy kävellä joka päivä. OP7

(87) Pitäisin kävellä useammin. OP9

Erityisiä vaikeuksia tuottaa verbi *tarvita* nesessiivisessä käytössä verbin kanssa. Useimmilla opiskelijoilla se käyttäytyy kuin mikä tahansa leksikaalinen verbi (esimerkit 87, 88 ja 89).

(88) Ei, mutta jos minulla on, sitten se on useasti vaan että tarvitsen juoda enemmän vettä. OP3

(89) Junailija yrittää selittää Reiskalle englaniksi että hän tarvitsee ostaa lipun. OP6

(90) Ihmiset eivät tarvi syödä niin paljon lihaa kuin melkein kaikki syövät nykyään. OP3

Nesessiivilauseiden subjekti on merkitty: se poikkeaa protyyppisistä subjekteista nominatiivissa ja subjekteista opiskelijoiden vahvemmassa kielessä, ruotsissa. Tämän vuoksi nominatiivisubjektit nesessiivilauseissa ovat yleinen virhe aineistossa. Pesosen (2005: 55) sanomalehtiaineistosta löytyy myös nominatiivisubjektinen nesessiivi, joskin enimmäkseen silloin kun subjekti on eloton.

### 3.7. Konditionaali

Konditionaali on aineistossa pääasiassa oikein. Vain kerran ruotsin analyttinen rakenne, siis erilliset sanat ei suffiksin käyttöä (*uskaltaisin sanoa* vs. *skulle våga säga*), vaikuttaa suomen synteettiseen konditionaaliin.

(91) Avioliitot eivät perustu tunteita, useimmissa tapauksissa, olisin uskalla sanoa. OP9

### 3.8. Objektin, subjektin ja predikatiivin sijat

Objektin, subjektin ja predikatiivin sijat ovat tunnetusti vaikeita suomen oppijoille. Kurssilla keskityttiin siksi erityisesti niihin. Materiaalissani partitiiviobjektit ovat pääasiassa oikein sekä yksikössä että monikossa. Odottamaton ja verrattain tavallinen virhe kuitenkin on yksikön akkusatiivin käyttö nominatiivin sijaan. Esimerkeissä 92, 93 ja 94 akkusatiivin tulisi olla nominatiivi nesessiivisen rakenteen takia. Esimerkissä 95 objektin tulisi olla nominatiivissa, koska verbi on passiivissa.

(92) Mielestäni sinun pitäisi vain antaa matkapuhelimen nuorille lapsille. OP9

(93) Eläimiä saa syödä, mutta meidän pitää antaa niille hyvän elämän ennen teurastusta. OP6

(94) Nuori nainen tykkää että junailian pitäisi olla kiltti ja päästää miehen matkustamaan ilmaiseksi tällä kertaa. OP5

(95) Heille opetetaan maltillisesti, rahan arvon, vastuu ja enemmän. OP9

Satunnaisesti negatiivisessa lauseessa ei ole partitiiviobjektia. Esimerkeissä 96 ja 97 on nesessiivirakenne, joka on vaikea opiskelijoille.



(96) Minusta ei kännykkä pitäisi kieltää koska tekniikka kuitenkin on iso apu arkielämässä.

OP4

(97) Minusta kaikkien nuorten ei tarvitse maksaa itse omat kännykkälaskunsa. OP8

Negatiivisen lauseen objekti voi jäädä akkusatiivin muutenkin, kuten esimerkissä 98.

(98) Mutta en valikoisi jonkun ihan erilaisen [...]. OP7

Näiden objektivirheiden voisi ajatella johtuvan jonkinlaisesta analogiasta: oppija haluaa siistiä systeemin ja pitää objektit tietyssä muodossa myös erikoistapauksissa.

Objektin sija puuttuu usein ruotsalaisista sanoista, kuten esimerkeissä 99 ja 100.

(99) Nuorena luin paljon, Agent-X7, Fantomen ja Aku Ankka. OP7

(100) Viimeksi näin ”En julsaga” Uppsalan teatterissa. OP6

Subjektit ovat edellä mainittuja formaalisia subjekteja (ks. osio 3.2) ja nesessiivilauseita (ks. osio 3.6) lukuun ottamatta pääasiallisesti oikein. Satunnaisia virheitä löytyy habitiivirakenteesta, kuten esimerkeissä 101 ja 102, joissa subjekti on jäänyt nominatiiviin.

(101) Minulla ei ole lemmikki. OP5

(102) [...] sinulla ei ole kumppani. OP6

Predikatiiveista löytyy vähän virheitä, kuten esimerkki 103 näyttää.

(103) Minustakin eläinsuojelu on tärkeätä. Mutta minusta muitten pitäisi saada syödä ja metsästää niitä jos ei ole sellaisia jotka on uhanalaisia. OP8

Ongelmia tuottaa ainoastaan adjektiivien komparatiivi ja superlatiivi, jotka mieluummin halutaan joskus ruotsin mallin mukaan ilmaista analyttisin keinoin, kuten esimerkissä 104, joissa muodon tulisi olla *tärkeimpiä*.

(104) Rannan mukaan tunteet ovat eniten tärkeitä. OP6

### **3.7. Sanajärjestys**

Aikaisemmat esimerkit ovat näyttäneet, että sanajärjestys ei ole suuri ongelma ruotsinsuomalaisille opiskelijoille. Joskus kuitenkin ruotsin sanajärjestys vaikuttaa suomen sanajärjestykseen. Esimerkissä 105 muistuttaa lauseen sanajärjestys ruotsia, jossa predikaatti

on aina toisella sijalla lauseessa. Esimerkissä 106 sivulauseessa on *ei* paikassa, jossa *inte* olisi ruotsissa. Esimerkissä 107 on adverbi sijoitettu ennen negatiota, kuten ruotsissakin (*men ändå inte får*).

(105) Sen sijaan vei Rynäsén aito rukous hänet suoraan finaaliin. OP5

(106) Salla juo vain tuoremehua jos menee kahvilaan kun ei se voi syödä kakkuja tai suklaata. OP2

(107) He ovat niin rakastuneita mutta kumminkaan eivät voi olla yhdessä. OP8

Pesosen (2005: 56) ruotsinsuomalaisessa sanomalehtikielessä käänteinen sanajärjestys on yleinen.

Erityistapaus on ruotsin mukainen partisiipin sijoitus pääsanansa jälkeen (esimerkit 108 ja 109). Käännökset olisivat: *en författare född 1942, saker gjorda av plast*.

(108) Arto Paasilinna on humoristikirjailija, syntynyt vuonna 1942 Kittilässä. OP4

(109) Koska tavarat tehty muovista on epätervelliä. OP3

### 3.8. Kongruenssi

Subjektin ja predikaatin kongruenssi muistuttaa puhekieltä. Kahden subjektin (esimerkit 110, 111) sekä monikollisten subjektien predikaatti on yksikössä (esimerkit 112 ja 113).

(110) Roberto ja Ingrid sai kolme lasta yhdessä. OP7

(111) Mies ja jänis kiertää yhdessä Suomea. OP8

(112) Soittoäänät kertoo monta kertaa kuka soittaa. OP6

(113) [...] saamelaiset lapset saa kestää paljon häirinnää koulussa. OP7

Kongruenssin puutetta löytyy myös Pesosen (2005: 56) sanomalehtiaineistosta. Ilmiö on vahvaa puhekielen vaikutusta.

### 3.9. Yksittäisiä sanoja

Tähän osioon olen poiminut ruotsinsuomalaisten opiskelijoiden sanaston erityispiirteitä eli siis sanoja, joita monet opiskelijat käyttävät suomen kirjakiielestä poikkeavalla tavalla. Käyn läpi nämä sanat aakkosjärjestyksessä.

*Kanssa* toimittaa *myös*-adverbin virkaa puhekielen mallin mukaan, kuten esimerkissä 114.

(114) Tästä lapsesta, Cathy Linton, tulee kanssa lopussa tärkeä sivuhenkilö. OP8

Ruotsin *med*-preposition tapaan *kanssa*-postpositiota käytetään aineistossa instrumentaalisesti, kuten esimerkit 115, 116 ja 117 näyttävät.

(115) Ove osaa ikivanhan tekniikan peruuttaa perävaunun kanssa. OP4

(116) Näytelmä kertoo junamatkasta jossa leikitään ihmisten ennakkoluulojen kanssa. OP4

(117) Toinen tärkeä kysymys on mitä me tehdään kaiken ruoan kanssa mitä heitämme pois päivittäin. OP7

Puhekielisiä adverbeja *kumminkin* (esimerkki 118) käytetään paljon aineistossa. Kirjakieliset *kuitenkin* ja *kuitenkaan* ovat harvinaisia.

(118) Ja he saavat varmaan paljon työtä kumminkin kun heillä on hyvä maine. OP7

*Miten*-sanaa käytetään *millainen/millaista*-kysymyssanan sijaan ruotsin *hur*-kysymyssanaan tapaan, kuten esimerkissä (119).

(119) Vanha nainen aina puhuu nuorelle naiselle että hän on nuori ja että hän ei tiedä miten on kun tulee vanhaksi. OP1

Kvanttoria *monta* ja sen taivutettuja muotoja seuraa aineistossa usein monikon partitiivi, kuten esimerkit 120-122 näyttävät. Tässä on kyseessä vahva ruotsin kielen vaikutus: *många*-kvanttoria seuraa monikko.

(120) Meillä on monta muita hyviä vaihtoehtoja tässä. OP6

(121) Koska Suomessa on monta kännyköitä. OP3

(122) Monelle nuorille asunto on paikka jossa käydään vain nukkumassa, suihkussa ja vaihtamassa vaateita. OP5

Jotkut ruotsinsuomalaiset opiskelijat käyttävät adverbeja *normaalisesti* ja *intiimisesti*, (esimerkit 123 ja 124), joissa on adverbin suffiksiksi mielletty *-sesti* eikä *-sti*. Pääte *-sesti* on otettu monista *nen*-adjektiiveista rakennetuista advebeista, kuten *iloisesti*. Tässä virheen selittää analogia.

(123) Keskellä kaikkea tätä sotaa sotilaat yrittävät oleskella normaalisesti. OP7

(124) Oma auto on monen mielestä paras soittopaikka koska siellä saa olla yksin ja voi puhua intiimisesti. OP8

*Nyppen* on frekventti aineistossa. Sitä käytetään puhekielen tapaan *nyt*-adverbin sijaan (esimerkki 125).

(125) *Nyppen* opiskelen suomea ja tämä on viimeinen kurssi. OP2

Kirjakieltä parhaiten kirjoittavatkin opiskelijat saattavat joskus käyttää *olevat*-muotoa *ovat*-muodon sijaan (esimerkki 126). Epäsäännöllinen paradigma halutaan tasoittaa analogisesti.

(126) He ovat liikkeellä aina kun saavat hälytyksen. OP5

*Otaa*-verbiä käytetään ruotsin mallin mukaan *viedä*-verbin (esimerkit 127 ja 128) ja *tehdä*-verbin sijaan (esimerkki 129). Ruotsiksi sanottaisiin *ta energi, ta tid och ta samma val*. Tämä on selvää siirtovaikutusta.

(127) Älypuhelimet ottavat paljon energia. OP3

(128) Se on aina ottanut vähän enemmän aikaa minulle. OP6

(129) Mutta minä en usko siihen, että pitäisi yrittää toiset ottamaan saman valinnan vain koska minä tein sen. OP8

*Tänään*-adverbia käytetään aineistossa *nykyään*-adverbin sijaan, kuten esimerkeissä 130 ja 131. Ruotsin *idag* 'tänään, nykyisin, nykyään' kattaa molemmat, kun taas suomeksi *tänään* on 'juuri tänä päivänä'.

(130) Tänään voi känykällä ottaa videon, jos jotakin tapahtuu. OP1

(131) Hän on tänään 32 vuotta. OP6

*Vain*-adverbin sijaan käytetään sanaa *vaan* suomen puhekielen tapaan (esimerkit 132 ja 133).

(132) Nykyään kirjoittaa vaan tekstiviesti. OP3

(133) Kodin merkitys on muuttunut kännykkänuorten elämässä niin, että sinne vaan mennään kun haluaa nukkua, vaihtaa vaatteet ja käydä suihkussa. OP8

*Tykätä*-verbillä ilmaistaan mielipiteitä (esimerkit 134 ja 135) ja se korvaa usein *ajatella*-verbin (esimerkit 136 ja 137). Tämä vastaa ruotsin *tykätä*-verbin käyttöä.

(134) Minä tykkään että on suurempi ongelma sinä romussa mitä ihmiset ostavat yllinkyllin melkein joka päivä. OP4

(135) Salla ei tykkää että eläimiä saa syödä metsässä eikä kasvattaa tarhassa. OP2

(136) Että saa koko ajan vain tietää, minkälaisia kertojat tykkäävät että he ovat. OP8

(137) Tykkään myös ettei ihminen tarvitse metsästä enemmän kun omaan käyttöön. OP4

#### 4. Yhteenveto

Analyysini näyttää, että morfosyntaksin ja sanaston virheiden syyt voidaan jakaa neljään ryhmään:

1) puhekielen piirteiden esiintyminen kirjakielessä, esim. *kun/kuin/kuten, se/ne* (ihmisistä), possessiivisuffiksien puuttuminen, passiivi monikon ensimmäisen persoonan sijaan, subjekti monikossa - verbi yksikössä, *kanssa* 'myös', *kumminkin, nyttien, vain/vaan*

2) siirtovaikutus ruotsin kielestä, esim. *että, jos, hän/he* (eläimistä), *hän* (nimen tai substantiivin sijaan), *se* (formaalinen subjekti), *se* (puuttuu kun verbin rektio sitä vaatii), *ovat* passiivissa, monikon kolmas persoona passiivin sijaan, *TA*-infinitiivin liiallinen käyttö, sanajärjestys tietyissä rakenteissa, rektion kopiointi ruotsista verbin vaatiman sijan mukaan, nesessiivilauseiden subjekti nominatiivissa, komparatiivi, konditionaali, *kanssa* instrumenttia ilmaisemassa, *miten* merkityksessä *millainen, monta* + monikko, *tänään* merkityksessä *nykyään*, verbien *ottaa* ja *tykätä* käyttö

3) merkittyjen muotojen korvautuminen oletusmuodolla, esim. *TA*-infinitiivi tai *mAAn*-muoto muiden infiniittisten verbien sijaan, partitiivi verbin rektion vaatiman sijan sijaan

4) analogia, esim. *olevat, he* (esineistä ja asioista), akkusatiivi objektin sijana nominatiivin sijaan, partitiiviobjektin puuttuminen negatiivisessa nesessiivilauseessa, *normaalisesti*

Tulokset vastaavat Janulfin (1998) ja Tuomolan (2001) tuloksia mitä tulee seuraaviin puhekielisyyksiin: passiivin käyttö monikon ensimmäisessä persoonassa (*me mennään pro me menemme*), *ne* yhdistettynä verbiin yksikössä (*ne menee pro he menevät*) ja possessiivisuffiksien puuttuminen. Ruotsin tapainen postpositioiden suosiminen (esim. *kanssa*-postposition *med*-sanan mukainen käyttö) näkyy myös materiaalissani. Janulfin (1998) ja Tuomolan (2001) tuloksista poiketen ei *yksi*- ja *se* -sanoja materiaalissani juurikaan käytetä ruotsin artikkeleiden tavoin. Nominatiivia käytetään aineistossani nesessiivilauseiden subjektina, mikä vastaa Janulfin (1998) ja Tuomolan (2001) tuloksia nominatiivin suosimisesta kieliopillisena sijana. Kongruenssin puute ja käänteinen sanajärjestys ovat Pesosenkin (2005) mainitsemia virheitä. Tapa- ja aikaluokat eli modukset ja tempukset ovat pääasiallisesti oikein mikä vastaa Grönholmin (1998: 115-117) tuloksia ruotsinsuomalaisten lasten kielestä. Grönholm (1998) on myös huomannut *TA*-infinitiivin toimivan oletusmuotona. Omassa materiaalissani partitiivia käytetään oletusmuotona samaan tapaan.

Tuloksia tulkittaessa täytyy ottaa huomioon, että puhekielisyydet leviävät suomensuomenkin kirjakieleen (esim. Makkonen-Craig 1996). Analogia ja oletusmuoto ovat luonnollisia keinoja kielitaidossa olevien aukkojen ja vajavaisen syötteen kompensoimiseksi. Merkityn subjektin ja objektin (esim. nesessiivilauseissa) sekä rektion väärät muodot selittyvät sillä, että niissä suomalaistaustaisten oppijoiden tai ruotsinsuomalaisten puhujien tulee operoida kielen kahdella eri tasolla, siis hallita sekä syntaksia että morfologiaa (ks. Benmamoun et al. 2013: 141-144). Pitää myös muistaa, että sanasto, aikamuodot ja päälauseenjäsenet olivat pääasiallisesti oikein, mikä voidaan mahdollisesti selittää kieliopin kertaamisen, autenttisten tekstien lukemisen ja normatiivisen lähestymistavan vaikutuksella. Virheanalyysin tulosten pohjalta voidaan valita morfosyntaktiset ongelmakohdat sekä yksittäisiä hankalia sanoja, ja kirjoittaa niistä kohderyhmälle eli ruotsinsuomalaisille suomen kielen yliopisto-opiskelijoille tehtäviä, jotka edelleen parantavat heidän kirjallista ilmaisuaan. Pelkkä virheiden esittely ja niistä tiedottaminen voivat auttaa ruotsinsuomalaista oppijaa varomaan virheitä suomea kirjoittaessaan.

## Lähteet

Andersson, P. & Kangassalo, R. 2003: Suomi ja meänkieli Ruotsissa. Teoksessa: H. Jönsson-Korhola & A.-R. Lindgren (toim.), *Monena suomi maailmalla*, 30–163.. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Bijvoet, E. 1998: Sverigefinnar tycker och talar. Om språkattityder och stilistisk känslighet hos två generationer sverigefinnar. Skrifter utgivna av Institutionen för Nordiska språk vid Uppsala Universitet 44. Uppsala.
- Benmamoun E., Montrul S. & Polinsky M. 2013: Heritage languages and their speakers: Opportunities and challenges for linguistics. *Theoretical Linguistics* 39, 129–181. Viitattu 26.8.2016. <http://scholar.harvard.edu/files/mpolinsky/files/01-0009.corrected.pdf>
- Croft, W. 2003: *Typology and Universals*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ehrnebo, P. 1990: Kelpaako ruotsinsuomi? *Kieliviesti* 1/1990, 9–12.
- Ehrnebo, P. 2000: Sverigefinskt språkvård sedan 1975. *Språkbruk* 4/2000, 3–7. Forskningscentralen för de inhemska språken. Helsinki.
- Ehrnebo, P. 2004: Ruotsinsuomalaisen kielilautakunnan vaikutus ruotsinsuomeen. *Kieliviesti* 2/2004, 10–17.
- Ellis, R. 1994: *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. & Barkhuizen, G. 2005: *Analysing Learner Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Grönholm, M. 1998: The influence of Language Typology and Markedness on Second Language Acquisition. Teoksessa: T. Haukioja (toim.), *Papers from the 16th Scandinavian Conference of Linguistics, Turku/Åbo November 14–16, 1996*, 113–127. Turun yliopiston yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 60. Turku.
- Herlin, I. 1998: *Suomen kun*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Huss, L. 2000: “Who is to say what my language is worth?” Linguistic purism vs. minority language maintenance and revitalization. Teoksessa: A.-R. Lindgren & M. Norman (toim.), *Nordlyd. Tromsø University Working Papers on Language and Linguistics, no 29*, 1–24. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Tromsø.

- Ilmasti, L. 2006: Ruotsinsuomen ominaispiirteitä: Näkökulmana mahdollisten paluumuuttajien sopeutuminen ja sen tukeminen. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Viitattu 26.8.2016. <http://www.migrationinstitute.fi/fi/webreport-16/ruotsinsuomen-ominaispiirteita>
- Itkonen, E. 2005: *Analogy as Structure and Process: Approaches in linguistics, cognitive psychology and philosophy of science*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Janulf, P. 1998: *Kommer finskan i Sverige att fortleva?* Acta Universitatis Stockholmiensis, Studia Fennica Stockholmiensia 7. Stockholm: Almqvist & Wicksell International.
- Järvenpää, M. & K. Siitonen (toim.), 2002: *Matkalla toiseen kieleen. Viisi praktikumtyötä äidinkielen ja opittavan kielen siirtovaikutuksista. Opetuksen ja tutkimuksen apuneuvoja 4*. Turku: Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.
- Jönsson-Korhola, H. 1989: *Amerikansuomen kaasussyntaksin erityispiirteitä. Lisensiaatintyö*. Åbo Akademi.
- Kangassalo, R. 1995: *Mastering the Question. The Acquisition of Interrogative Clauses by Finnish-Speaking Children*. Acta Universitatis Umensis. Umeå Studies in the Humanities 126.
- Kangassalo, R. 2000: *Kohti ruotsinsuomea*. Teoksessa: N. Määttä & H. Sulkala (toim.), *Tutkielmia vähemmistökielistä Jäämereltä Liivirantaan. Vähemmistökielten tutkimus- ja koulutusverkoston raportti I*, 93–107. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 15. Oulun yliopisto.
- Lainio, J. 1989 *Spoken Finnish in urban Sweden*. Uppsala: Uppasala University.
- Lainio, J. 1990. *Syntactic Consequences of Varietal Contact among Sweden Finns*. Teoksessa: H. A. Sigurdsson, P.-G. Ingridason & E. Röngvaldsson, E. (toim.), *Twelfth Scandinavian conference of Linguistics*. Reykjavik, June 14-16 1990, 205 – 218. Linguistic Institute, University of Iceland Reykjavik.
- Lainio, J. 1995a. *Ruotsinsuomesta ja sen muutoksista*. *Kieliviesti* 1/1995, 4–11.
- Lainio, J. 1995b. *Ruotsinsuomesta ja sen muutoksista II*. *Kieliviesti* 2/1995, 3–11.
- Lainio, J. 1996. *Finskans ställning in Sverige och dess betydelse för sverigefinnarna*. Teoksessa: J. Lainio (toim.) *Finnarnas historia i Sverige* 3, 255–310. Finska historiska samfundet/Nordiska museet. Helsingfors



- Lepäsmäa, A.-L. & Silfverberg, L. 2010: Suomen kielen alkeisoppikirja. Helsinki: Finn Lectura.
- Lindner, I. 2013: *...mää piän lippis päässä vaan*. Ruotsinsuomen objektisijan valinnasta. Stockholms Universitet, Institutionen för baltiska språk, finska och tyska, Avdelning för Finska. Uppsats för Delkurs Finska Kandidatkurs/Examensarbete. Viitattu 28.8.2016. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:642121/FULLTEXT01.pdf>
- Lindqvist, K. 2011: Yksi- ja kaksikielistä prosodiaa: Lausepainotuksen ilmiöitä ruotsinsuomessa ja suomensuomessa. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Suomen kieli.
- Lähdemäki, E. 1995: Mikä meni pieleen? Ruotsinkielisten virheet suomen ainekirjoituksessa. Fennistica 11. Åbo Akademi, Finska Institutionen, Åbo.
- Makkonen-Craig, H. 1996: Yleispuhekielisydet lehtikielessä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kielen laitos, Helsinki.
- Muhonen, A. 2014: *Error error lataa patteri: from language alternation to global multilingual repertoires in Finnish youth radio programs in Finland and Sweden*. Stockholm: Acta Universitatis Stockholmiensis.
- Nesser, A. 1983: Subject, objekt och predikativ i Sverigefinska barns uppsatser, Fuskis // Fidus 5. Finsk-Ugriska Institutionen, Uppsala universitet.
- Nesser, A. 1986: Se oli kurja käyä koulusa: Bruket av inre och yttre lokalkasus i sverigefinska skolbarns språk. Acta Universitatis Upsaliensis, Uppsala.
- Nesser, A. 2007: Pilotstudien Finskspråkiga studenters och elevers språkliga reproduktion. Ett Skolverksprojekt. Mälardalens Högskola, Finskt språk- och kulturcentrum. Viitattu 27.8.2016. [http://www.mdh.se/polopoly\\_fs/1.27773!/Menu/general/column-content/attachment/AnenNesserSkolV.pdf](http://www.mdh.se/polopoly_fs/1.27773!/Menu/general/column-content/attachment/AnenNesserSkolV.pdf)
- Nissilä, L. 2011: Viron kielen vaikutus suomen kielen verbien ja niiden rektioiden oppimiseen. Acta Universitatis Ouluensis B 99. Oulu, Oulun yliopisto. Viitattu 28.8.2016. <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514296161/isbn9789514296161.pdf>
- Paunonen, H. 1990: ”Se on hän suomeksi”. Huomioita kaksikielisten helsinkiläisten suomesta. Teoksessa: I. Almqvist, P.-E. Cederholm & J. Lainio (toim.): Från Pohjolas pörten

till kognitiv kontakt. Vänskrift till Erling Wande den 9 maj 1990, 190–214. *Stockholm Studies in Finnish Language and Literature* 6, Stockholm.

Polinsky, M. & Kagan, O. 2007: Heritage languages: In the ‘wild’ and in the classroom. *Language and Linguistics Compass* 1(5), 368–95.

Pesonen, S. 2005: ”Selviän arkiasioissa suomeksi, mutta täytyy myöntää, että kieli on vähän ruosteessa” Ruotsinsuomalaisten julkaisujen syntaksista. Teoksessa: O. Haurinen & H. Sulkala (toim.), *Tutkielmia vähemmistökielistä jäämereltä Liivinrantaan, Vähemmistökielten tutkimus- ja koulutusverkoston raportti IV*, 52–61. Oulun yliopisto, Oulu.

Ranua, M.-M. & Ruotsalainen, M, 2007: Syntaktisten virheiden vertailua suomi toisena ja suomi vieraana kielenä -oppijoiden teksteissä. Teoksessa: H. Sulkala, M.-L. Halme & H. Holmi (toim.), *Tutkielmia oppijankielestä iii*, 149–172. Oulu: Oulun yliopisto.

Sajavaara, K. 1999: Kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi. Teoksessa: K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.), 1999: *Kielenoppimisen kysymyksiä*, 103–128. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä universitet.

Sajavaara, K. 2006: Kontrastiivinen analyysi, transfer ja toisen kielen oppiminen. Teoksessa: A. Kaivapalu (toim.), 2006: *Lähivertailuja* 17, 9–25. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tuomela, V. 2001: *Tvåspråkig utveckling i skolåldern. En jämförelse av sverigefinska elever i tre undervisningsmodeller. Centrum för tvåspråkighetsforskning Stockholms universitet. Edsbruk: Akademitryck AB.*

Wallenius, K. 2012: Hallintoaluekuntien suomenkieliset verkkosivut. *Kieliviesti* 4/2012, 4–8.

Van Deusen-Scholl, N. 2003: Toward a definition of heritage language: Sociopolitical and pedagogical considerations. *Journal of Language, Identity, and Education* 2, 211–230.